

SANDVIKS- GUTTEN

Løssalg kr. 40.-

NR. 1. Mai 2006

Organ for Sandvikens Bataljon - Stiftet 17. mai 1857

36. årg

HYTTEN VÅR ER BLITT 70 ÅR

*Det er ikke vanskelig å skjønne
at hytten vår har fått navnet
UTSIKTEN!*

Terminliste for aktiviteter i huset

VÅR 2006

Dato:	Tema:	Ansv.:
Torsdag 04. mai.	Bedugging m/åpent hus	(Deling)
Fredag 19. mai.	Åpent hus	(Dag Nilsen)
Lørdag 20. mai.	Buekorpsenes dag	Se prog. for dagen s.13
Fredag 27. mai.	Åpent hus	(Einar Berge-Hansen)
Fredag 02. juni	Åpent hus	(Egil Olsen)
Onsdag 07. juni	Fisketur	
Fredag 16. juni	Jubileumsfest i huset	Se art. om foreningen og invitasjon til festen

Alle arrangementer (bortsett fra årsmøtet) er for både sandviksjenter og sandviksgutter. Styret vil forsøke å ha en temakveld pr. måned. Dette vil vi komme tilbake til ca. 2 uker før møtene.

Sandvikshilsen fra
Styret i Sandviksguttenes Forening

Referat fra Årsmøtet

fredag 24. mars 2006

Det var møtt frem 22 medlemmer på Årsmøtet i Huset.

Formannen Willy Hovland ønsket alle velkommen og lyste fred over Svein Tangseth og Per Pedersen som hadde gått bort siden forrige Årsmøte med 1 minutts stillhet.

SAK 1. Referatet fra Årsmøtet i 2005 ble opplest av Edmund og godkjent uten kommentarer.

SAK 2. Årsberetning med orientering fra Styret
Årsberetningen ble opplest av Willy.
Orientering fra husstyret ble også holdt av formannen. Årsberetningen ble godkjent uten kommentarer.

SAK 3. Regnskap
Regnskapet ble presentert av Gunnar.
Underskudd på ca. kr. 16000.
Det er fremdeles ca. kr. 12000 i utestående kontingent, samt at det har vært nedgang i fremmøte på åpne hus.
Forslag til sparemuligheter var: G
Gå ned til kun 2 blad i året. (prøve ett år)
Få E-mail-adr. til dem som har og sende alle henvendelser via E-mail til dem.
Dette vil også spare porto.

Reidar Skare foreslo og overføre fondene (kontoene) over til styret. Vedtatt.
Regnskapet ble deretter godkjent.

SAK 4. Redegjørelse fra Husstyret
Formannen fra Husstyret, Rolf Rasmussen, redegjorde for følgende:

- Han etterlyste bedre fremmøte på dugnadene så man fikk ferdig det som skulle gjøres med huset.
- Vi har også hatt store problemer med kloakken dette året.

SAK 5. Redegjørelse fra Hyttestyret
Jan O. Larsen redegjorde.

SAK 6. Valg
Kjell Lervik la frem valgkomitéens innstilling. Årsmøtet gav styret tillatelse til å kontakte Eivind Hartveit om å bli arkivar etter Svein Tangseth. Ragnar Nortvedt var tilbudt jobben, men hadde ikke mulighet.

Resultatet fra valget er skrevet i eget vedlegg til årsmøtepapirene.

Årsmøtet ble avsluttet med saltkjøtt og raspeballer og hyggelig samvær i Huset.

SANDVIKS- GUTTEN

I redaksjonen:

Edmund Tangseth
Tlf. 55 24 37 76
Mob. 90 65 18 89

Dag Nilsen
Tlf. 55 32 52 37
Mob. 982 86 753
E-post:
Dag.Nilsen@eltel-
networks.com

Formann Sandviksguttenes Forening

Willy Hovland
Måsekjærsveien 12
5035 Bergen
Tlf. 55 31 38 29
Mob. 41 56 41 18

Leder Damegarden

Åse Lervik
Tlf.: 55 56 07 73
Mob.: 91 66 25 37

Kontaktperson Sandviken Kulturhistoriske forening

Eivind Hartveit
Tlf.: 90 55 87 90
E-post: ey-ha@online.no

Bladets adresse:
Grensegrenden 1
5035 SANDVIKEN

Tlf. 55 32 90 42 (Huset)

Bankkontonr.:
3624.51.25040

Sats og Trykk: Grafisk Forum A/S
Boks 46 Kokstad, 5863 BERGEN

Redaksjonelt

Ingen årstid er vakrere enn våren i Sandviken. Når fjellsidene kler seg i sin lysegrønne drakt, når trommevirvlene gjaller fra gater og streder – da er våren kommet til vår kjære bydel.... Og vi i Sandviken vet å sette pris på denne tiden – vi markerer og feirer – nevnes må bedugging av Treet 4. juni, Buekorpsenes dag 20. juni, selvfølgelig 17. mai, Sandviksguttenes Forenings 75-års-jubileum og dessuten all aktivitet knyttet Bataljonen.

Alt dette kan dere for øvrig lese mer om i dette nummeret av Sandviksgutten.

De fleste av dere kjenner sikkert til Sandviken kulturhistoriske forening og det arbeidet som de utretter. Utrettelig kjemper de for å ta vare på vår kulturhistoriske arv i bydelen vår. Utallige er de saker de har engasjert seg i, og nå sist utbyggingen av Slakthustomten.

Selv om Sandviksguttenes Forening hovedsakelig kan karakteriseres som en selskapsforening, har den nå likevel også vært en viktig vaktbikkje mot uheldig utvikling i Sandviken. Som eksempel kan nevnes at Foreningen var en viktig bidragsyter i bevaringen av Fjæregrenden. Her var planen nemlig at det skulle bygges et industribygg eller boligkompleks. Sandvikens kulturhistoriske forening og Sandviksguttenes forening har derfor sammenfallende interesser – nemlig kampen for å ta vare på og videreutvikle viktige kulturhistoriske verdier i bydelen vår.

På en henvendelse fra Sandviken kulturhistoriske forening ble det ytret ønske om fast spalteplass i Sandviksgutten for å kunne nå ut til flere enn sine medlemmer med sin informasjon. Dette synes vi i styret var en god ide, og på Foreningens årsmøtet ble det enstemmig vedtatt at styret skulle få fullmakt å arbeide videre med dette samarbeidet. Allerede i dette nummeret av Sandviksgutten vil du finne stoff fra Sandviken kulturhistoriske forening.

Som du kan lese i referat fra årsmøtet er det underskudd i foreningens drift. Det ble derfor vedtatt å redusere utgivelser av Sandviksgutten. Litt avhengig av stoffmengde vil det i løpet av året komme ut 2 – 3 nr. Viktig er det nå at dere bidrar med stoff til Bladet.

I dette nr. kan dere lese om opprinnelsen til Sandviksguttenes Forening - 75 år tilbake i tid.

Obs! Obs! 16. juni feirer vi jubileet. Mer informasjon om dette finner du inne i bladet.

Du vil også finne et program for Buekorpsenes Dag. Ta på deg finstasen og medaljer og møt opp!

Selvfølgelig vil du også finne stoff om Bataljonen sin virksomhet. Mer enn noensinne er det viktig at vi alle støtter Bataljonen i sitt arbeid for barn og ungdom og ikke minst i sin rolle som tradisjonsbærer!

Vi vet at du synes det er "kjekt" å stå med et ferskt, nytt nr. av Sandviksgutten i hendene klar til å begynne å bla i, det synes jeg også – men skal vi klare å lage et godt produkt, er vi avhengige av dere der ute – at dere bidrar med stoff. Jeg tror dere er altfor beskjedne. Det kan i hvert fall ikke komme av at dere ikke har noe på hjertet, eller at dere ikke har opplevd noe som dere gjerne vil formidle til oss andre. Hver gang noen kommer med stoff er det ofte sammen med uttalelsen: "dette e'kje nokke viktig, dessuten e' eg ikkje så go te' å skrive, men hvis du kan bruke det e' det ok for meg...."

Selvfølgelig kan vi bruke det! Det er det dere har opplevd som er det mest interessante stoffet for oss andre. Einar ("Maleren") Berge Hansen har skrevet mange historier i Sandviksgutten – alltid selvpoppelvede og alltid utrolig interessante og morsomme, men vi må nesten lokke historiene ut av han -.

Slutt å være så beskjedne -!

I dette nr. kan dere lese en tankevekkende historie om en hund skrevet av Helge (Dussen) Askeland – det er slike bidrag vi ønsker.

Edmund

Korpset har kommet godt i gang med sesongen

Så kom våren til Sandviken

Søndag 12. mars var vi i gang igjen. Heldigvis viste værgudene seg fra sin beste side. Litt surt og kaldt riktig nok, men solen var fremme. Sjefen ønsket vel møtt til ny sesong til alle som var møtt frem, og uttrykte glede over at vi hadde flere nybegynnere i år! Vi stilte på linje med fem flere enn i fjor.

Etter en liten konferanse med offiserene, la de ut på den "store runden" (rundt treet). Endelig lød det trommevirvler i Sandviken igjen.

Sjefen gjorde holdt og høyre om ved Sandviksgutten. Bataljonen presenterte og vi hadde ett minutt stillhet til minne om dem som var falt fra siden i fjor. Deretter fortsatte vi på runden. I mellomtiden var Damegarden i gang i "Huset" med vaffel-laging og kaffe. På peisen brant det lystig og bordene var dekket. Vi skulle ha oriente-

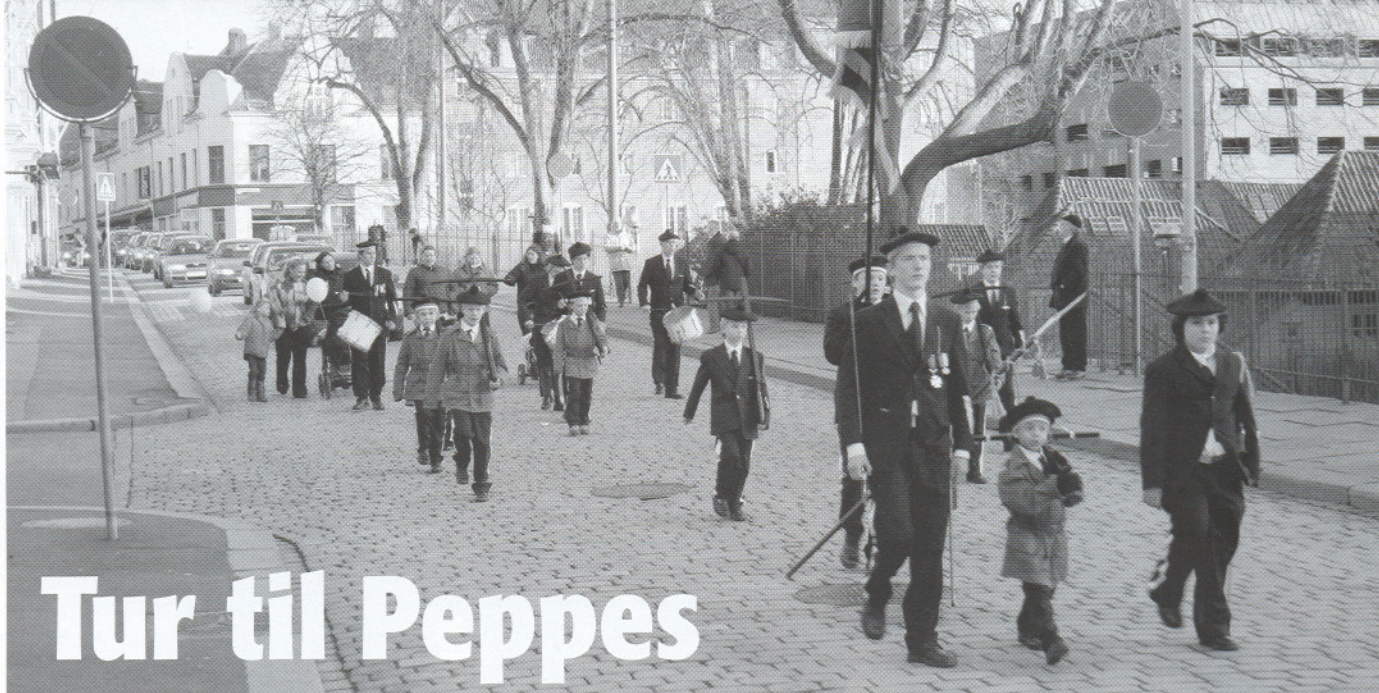

ringsmøte for foreldre i Peisestuen, mens guttene koste seg i 2. etasje.

Bataljonen kom og alle fikk vafler og brus. Foreldrene ble samlet i Peisestuen hvor vi orienterte om det vi skal gjøre denne sesongen. Vi hadde også en skisse for turen ved sesongslutt. I år går den til Lærdal! Nærmere bestemt Lærdal ferie- og fritidssenter.

Vi svarte på spørsmål og delte ut terminlister. Blant det som skal foregå kan vi nevne: tur på Peppes, (har vært), Dræggens arrangement i Grieghallen ang. deres 150-års jubileum. Videre er det fellesutmarsj og oppvisning på Mulebanen 6. mai, 13. mai Dræggens 150-års jubileum, 14. mai tur til Haakonsvern, 20. mai Buekorpsenes dag i Bergen, og 28. mai idrettsdag med SSS-alliansen. Som vi ser en innholdsrik sesong i år. Etter orienteringen og svar på spørsmål var det meste sagt, så vi avsluttet en hyggelig ettermiddag. Nå er det vår i Sandviken!

Tore Waage
Siv. rådsmedlem

Tur til Peppes

Vi var heldige med været søndag 19. mars. Bataljonen skulle på Peppes og vi marsjerte av gårde i vindfullt men fint vær. Vinden tok godt i fanen og luer da vi gikk rundt Rotthaugsvingen denne dagen. Men som sagt, solen var fremme og det var mye folk ute og gikk så vi fikk vist oss frem denne dagen. Vi hadde bestilt hos Peppes, så alt var klart da vi kom frem. Vi kom på plass, og bestillingene lagt inn. Så var det bare å vente. Praten gikk lett, det så ut som guttene hadde gledet seg til denne turen. Det var

som vanlig også med en del foreldre, og disse så ut til å kose seg. Vi hadde bestilt 10 pizza'er, tro det eller ei, men de forsvant som dugg for solen, så nye måtte bestilles. En trivelig stund var det. Men, som alt annet trivelig tok dette også slutt. Alle var mette, så nå stilte vi opp i Rosenkrantzgaten for retur til Sandviken. En kos ettermiddag var det! På Sandvikstorget takket sjefen for "i dag" og alle gikk hver til sitt.

*Tore Waage
Siv. Rådsmedlem.*

Sandviksguttenes forening runder 75 år

I år er det 75 år siden Alfred Skulstad fremmet tanken å få dannet en forening der unge og gamle Sandviksgutter kunne møtes. Sandviksgutten vil i noen nr. fremover se på foreningens virksomhet i disse 75 år. Stoffet vi har tatt med i dette nr. er hovedsaklig sakset fra Jubilumshefter for 50-års jubileet ført pennen av nylig avdøde Svein Tangseth. Vi har i de senere årene merket synkende interesse for Sandviksguttenes Forening – det synes styret og vi i redaksjonen for Sandviksgutten er trist – og vil derfor sette nytt fokus på Foreningens virksomhet.

Stiftelsen

Halve byen og hele Sandviken heter det, og dermed har en sagt at Sandviken "e' nokke for seg sjøl". Sandviken lå jo så isolert der nordenfor Rothaugen under det steile Sandviksfjellet. Forbindelsen med byen var heller dårlig, enten måtte en dra sjøveien eller så gikk veien over land via den bratte Ladegårdsbakken. Denne isolasjonen resulterte i at folk i Sandviken utviklet et eget samhold seg i mellom. Først i 1876 ble bydelen innlemmet i byen, men selv lenge etter den tid, lå Sandviken der som en liten by for seg selv.

Det var i de gode gamle dager. Mye er forandret siden den gang, men enda bor det mange Sandviksgutter og jenter som prøver å verne om sin særpregede bydel.

Da vi så vidt var begynt på de såkalte harde trettiårene, begynte tanken om å samle sandviksgutter, både de som bodde i bydelen og de mange som var flyttet derfra, i en forening hvis mål skulle være å arbeide for Sandvikens ve og vel.

Her lar jeg foreningens eneste gjenlevende æresmedlem og representant i det første styret, Fredrik Skulstad jr. fortelle:

"I begynnelsen av 1931 var de fleste av 25 manns komiteen samlet til en liten fest i "sprøytehuset". (25-mannskomiteen bestående av gamlekarer, ble

på initiativ av Breder Gundersen nedsatt i 1927 for å arbeide for Sandvikens Bataljon som skulle feire 70-års jubileum samme år).

Det var på denne festen Alfred Skulstad kom med tanken om å gjøre en henvendelse til gamle og nye sandviksgutter som man kunne nå, for å få dannet en forening hvor man kunne møtes noen ganger for året og treffe kamrater man ellers aldri fikk anledning til å snakke med. Tanken fikk varm tilslutning".

Da Sandvikens Bataljon i mai -31 hadde rådsmøte ble det etter forslag fra kjøpmann Alfred Skulstad, nedsatt et forberedende arbeidsutvalg som fikk i oppdrag å utarbeide forslag til lover. Komiteen besto av Carl O. Carlsen, Alfred Skulstad, Sverre Andreassen, Chr. Pedersen og Georg Rosendal. Tirsdag 2. juni som regnes som foreningens stiftelsesdag, fremla så dette utvalget forslaget sitt. Av den nystiftede forenings lover nevnes følgende: (sitat)

§1

Foreningens navn er "Sandviksguttenes Forening"

§2

Foreningens formål er at samle ældre Sandviksgutter, fortrinnsvis tidl. medlemmer av Sandvikens Bataljon, for i kameratslig samvær at oppfriske gamle minder og dyrke fælles interesser.

Foreningens æresmedlemmer:

Sorenskriver Julius Olsen
Skibsreder Andreas Olsen
Rektor Gerhard Stoltz
Kjøpmann Alfred Skulstad
Kjøpmann Preben Gundersen
Bestyrer Bjarne Bergesen
Lektor Johan Aarberg
Kontorsjef Fredrik Skulstad
Per Pedersen
Alf Hansen
Egil Larsen
Svein Tangseth.

Alfred Skulstad

§3

For at bli medlem av foreningen maa vedkommende ha fylt 20 aar, untatt fra aldersgrensen er aktive ofiserer (dog ikke halvtroppschefer).

§9

Foruten de i paragraf 2 nævnte formaal skal foreningen efter evne ogsaa støtte Sandvikens Bataljon, saavel økonomisk som med gode raad og anden assistanse, i det komite og raadsmedlemmer avgies.

SANDVIKSGUTTENES FORENING 75 ÅR

Jubileumsfest

m/damer

**16. JUNI 2006 – KL. 19.00
I HUSET**

Pris: kr. 150,-

Påmelding innen 1. juni til:

Willy Hovland

tlf.: 55 31 38 29 / 41 56 41 18

Dag Nilsen

tlf.: 55 32 52 37

Edmund Tangseth

tlf.: 55 24 37 76 / 90 65 18 89

Lister vil også bli lagt ut i HUSET!

Velkommen til årets begivenhet!

Styret.

FORMÅLSPARAGRAFEN

Den paragraf i lovene som vi kan kalle formålsparagrafen sier at Foreningen skal samle eldre og yngre Sandviksgutter for i kameratslig samvær å friske opp gamle minner og dyrke felles interesser.

Den skal etter evne dessuten støtte Sandvikens Bataljon og avgi komite og raadsmedlemmer.

Foreningen må ut fra dette karakteriseres som en selskapsforening. Den er ikke en vel-forening selv om den i mange situasjoner har opptrådt som en sådan.

Foreningen har ofte vært frampå når det har dreiet seg om bydelens beste.

Lovene ble vedtatt og foreningens første styre ble valgt.

Formann: Bjarne Bergesen
Varaform: Breder Gundersen
Sekretær: Einar Ericksen
Kasserer: Fredrik Skulstad
Styremedlem: Gustav Savland

Suppleanter Abr. Martin Andreassen, Jørgen Hjemdahl, Bjarne Olsen, Georg Rosendahl og Petter Pedersen.

Revisorer: Chr. Tvedt og A. Wallem.

Det nyvalgte styret gikk med iver og pågangsmot i gang med sitt arbeid for å gjøre foreningen så stor og attraktiv som vel mulig.

Etter fire styremøter, for bl.a. å klargjøre program for første medlemsmøte, samlet ca. 100 forventningsfulle medlemmer seg i Hotel Rosenkrantz selskapslokaler den 26. oktober 1931.

Selveste sorenskriver Julius Olsen, en av korpsets stiftere, hadde fått æren av å åpne foreningens virke. Med sitt levende kåseri om forhold i Sandviken i eldre tider gjorde han kvelden og starten meget vellykket.

Julius Olsen og broren, skipsreder Andreas Olsen, som var de eneste gjenlevende av bataljonens stiftere, ble "enstemmig og under øredøvende håndklapp og reisning av medlemmerne sine pladser" utnevnt til æresmedlemmer i foreningen.

Begynnelsen hadde uten tvil vært en stor suksess. Ryktet om det gode samholdet i den nye forening resulterte i økende medlemstilslutning i tiden fremover. Gamle Sandviksgutter begynte på nytt å føle sterkere for sin gamle bydel, og med denne sterke støtten i ryggen tok foreningens styre fatt på å løse de mange saker som dukket opp i årene som kom.

BEDUGGING AV TREET 4. MAI

Et strålende vær gikk årets bedugging av stabelen. Et trettitalls gamlekarer og korppegutter stilte ved Huset for avmarsj til Sandvikstorget. Edmund Tangseth og Eli Berentsen hadde fått tildelt de ærefulle verv å skvette de nødvendige Hansa-dråper på TREET og bære MADAMMEN med en blomsterkvast. Etter å ha besunget den samme Madammen, var det avmarsj. Neste stopp var ved Sandviksgutten. Her var det Einar Berge Hansen som stod for blomster-nedleggelsen. Årets evenement fortsatte i Huset med Tordis sin rømmegrøt (utrolig velsmakende) spekekjøtt og hyggelig prat.

Einar og Tordis Walle fikk av formann Willy Hovland overrakt blomsterhilsen og gode ord for deres uselviske innsats for å skape trivsel for oss andre i Huset!

Et lite hjertesukk til dere som ikke var med på arrangementet – det hadde vært kjekt om flere hadde tatt del i dette tiltaket. Det var litt glissent i rekkene! Vi håper at dere allerede på Buekorpsenes dag viser at gamlekarere fra Sandviken fortsatt kan stille mannsterke under sine faner. Program for dette arrangementet finner dere inni bladet. Fremmøtested for oss fra Sandviken er Vikinghallen litt før kl. 14.30.

Edmund

Som et bidrag til samarbeidet mellom SKF og SgF trykkes i dette og følgende numre utdrag av artikkelen *Sjøhusbyen Bergen, og Sandviksbukten som del av denne* (213 s, 187 illustrasjoner hvorav 94 fra Sandviken/Skuteviken). Utdragene handler om Sandviksbukten. Artikkelen ble skrevet etter bystyrets vedtak sommeren 2002 om flytting av Norges Fiskerimuseum til Sandviksboder Kystkultursenter. Den inngår som en del av kunnskapsunderlaget for Fiskerimuseets nye utstillinger: Kystkultursenteret ligger sentralt i det som en gang var en mer enn to km lang, sammenhengende rekke av sjøhus og nøst mellom Bontelabo og Storemøllen, med 237 separate bygninger. Sammen med sjøgårdene ved Slottsgaten, Bryggegårdene, den lange rekken av sjøgårder på Stranden/Nordnes og Nøsteboder utgjorde dette det som må ha vært verdens største ansamling sjøpakkhus av tre. Bergen var på denne tiden den vestlige verdens største trehusby. Artikkelen er trykt i Fiskerihistorisk årbok 2003, som kan kjøpes i Fiskerimuseet for 200 kr (medlemspris). Årboken har også en rikt illustrert artikkel av arkitekt Elin Thorsnes: *Sandviksboder 12 - 24 + noen flere. Døsdømt nostalgi-idyll eller kulturhistorisk fremtids-perle?* (39 s.)

Skuteviken - Sandviken

Begynnelsen

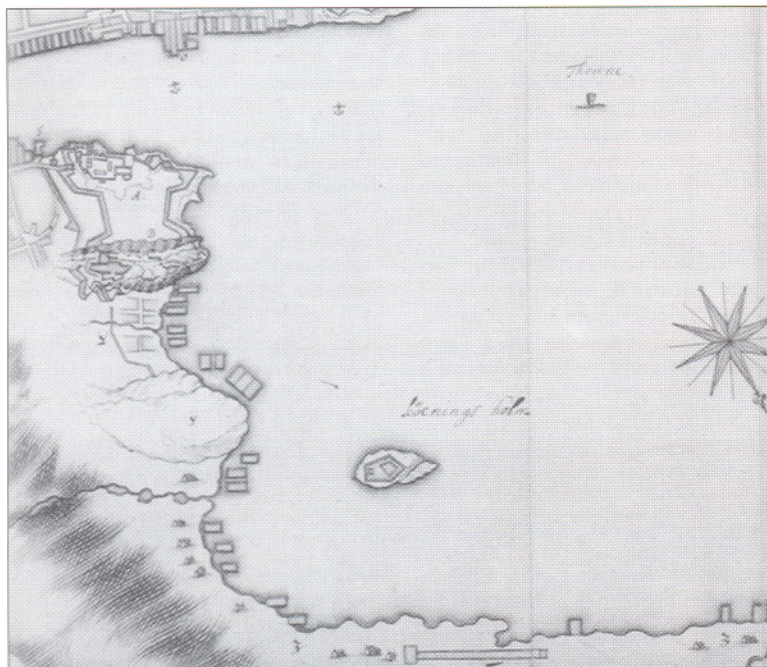
Bebyggelsen ved Nøstebukten hang sammen med bykjernen, den kan historisk sett betraktes som en utløper av denne. Avstanden til Vågen var ikke spesielt lang, og la man veien om Engen, ble stigningen bare moderat. I boka *Byen brenner* finnes det kart som for hver strøk-brann viser både brannenes og hele den bymessige bebyggelsens utstrekning på de aktuelle tidspunkt. Forutsatt at disse kartene er noenlunde treffsikre, ser vi at bebyggelsen allerede i 1623 var nådd ned til Nøstebukten, så vidt det var. I 1660 ser hele strøket fra den senere Sukkerhusbryggen til Verftet ut til å ha vært bebygget og i 1686 har bebyggelsen rykket nesten frem til Dragefjellet i sør-vest. Dette betyr at sjøbebyggelsen her i stor grad fulgte med en bredere bymessig utvikling.

Slik var det ikke i Skuteviken-Sandviken. I sør-vest lå Bergenhus som en omfattende barriere mot kontinuerlig fremrykking av den bymessige bebyggelse langs sjølinjen. En mindre husklynge ved Bontelabo skal sågar ha blitt revet på 1600-tallet av militære grunner. Dessuten sperret det bratte terrenget under Sverresborg for landverts samkvem mellom Bontelabo/Koengen og Skuteviken. Samme høydedrag gjorde det nødvendig med både tung oppoverbakke og bratt nedoverbakke om en ville bevege seg landverts fra Bryggen-Øvregaten til Skuteviken. Det var heller ikke fremkommelig langs stranden fra Skuteviken til Sandviken, i hvert fall ikke om man var avhengig av hest. Veien fra byen til Sandviken gikk opp den stedvis bratte Steinkjellergaten, utover Ladegårdsgaten, og så ned til Småmøllen ved Mulelvens utløp. Også her var det bratte utforbakker.

I en artikkel om Sandvikens bygningshistorie påpeker Kristian Bjerknæs det påfallende i at den bymessige bebyggelse nådde ut til Sandviken først 500 år etter bygrunnleggelsen trass i at det bare var 700 meter fra Mariakirken til Mulelven. Han gir det bratte Rothaugsfjellet hovedskylden for at middelalderbyen i stedet utviklet seg sørover fra Bryggen og utover på Vågens vestsida. Som om ikke dette var nok, lå strøket nord for Mulelven fra 1560-tallet utenfor byen administrativt sett. Det fikk negative konsekvenser for adgangen til å drive selvstendig næringsvirksomhet i en tid da byenes borgerskap var beskyttet av statlige privilegier i både handel, håndverk og skipsfart.

Skuteviken lå likevel så nær bykjernen at begrepet om en fysisk sett relativt isolert *forstad* har noe for seg. Anders Bjarne Fossen sier i et kapittel om byens bebyggelse mellom 1568 og 1660, og fra et litt uklart kronologisk ståsted, at «Skuteviken hadde sin *gamle* bebyggelse, flere småhus kom til på Stølen, og i Sandviken begynte *de eldre* mølleanleggene å få selskap av sjøboder og de første små manufakturhusene.» Sammenhengen kan tyde på at uttalelsen gjelder situasjonen rundt 1640-60. «Kloke koner» som spåkoner og iglekoner skal ha hatt tilhold i Skuteviken, og de eldste husene grodde frem langs bekken som kom ned fra Fløyfjellet. På 1700- og 1800-tallet var Skuteviken kjent som et tilholdsstedet for de fleste av byens slaktere. Selv om stedet lå isolert fra den øvrige gamle by, kan man altså her ha hatt urban boligbebyggelse eldre enn de første sjøhusene.

Edvard Edvardsen bekrefter i sin *Bergens Beskrivelse* fra ca. 1680 dette, og gir for øvrig en

Utsnitt av bykart som trolig er tegnet av Anthony Coucheron kort etter 1682. Det har med 10 sjøhus i Skuteviken og 12 i Sandviken, og en reperbane i Sandviken (og en på Nøstet). (Etter C. Harris 1991 s 26f. Originalen i Fredrik V's atlas).

interessant forklaring på navnet: «Skudewigen har sit Nafn, fordi der fordum oc endnu af de Contoriske oppsættis deris Skuuder, naar de skulle flyes oc tiærís. Her boer en deel fattige Folck, oc ud paa wandet er nogle Søeboder, som en deel Borgere eyer, oc der af Veyen udaf Byen for Ildewaade hafver ladet bygge.»

For Sandvikens vedkommende var det neppe tale om forstadsbebyggelse uavhengig av den sjørettede næringsbebyggelsen. Her kom næringsbyggene først, mens boligene fulgte etter. Torstein Sletten hevder i boka om bydelen og buekorpset at de to middelaldergårdene i Sandviken, Hofudit og Bø, lå øde så seint som på 1500-tallet. Hofudit dekket det meste av arealet mellom Mulelven og Munkebotselven, mens Bø lå mellom sistnevnte og grensen til Eidsvåg gård. Navnet Sandvik dukket opp først på 1500-tallet, og i 1565 omfattet Sandviks gård omtrent samme område som Hofudit. Markene kan dels ha vært nyttet til beitemark og dels ha vært overgrodd med kratt og skog. Det skal ha vært vanlig at byboerne hentet kvistved her ute, en tradisjon fra tiden før 1550 da strøket var kronens eiendom og byens takemark. Dette ble det slutt på etter at lensherre Erik Rosenkrantz i 1560 overtok både Bø og Hofudit fra Dominikanerklosterets siste prior. Det ser ut til at denne overtakelsen også førte til at området ble unndratt byens jurisdiksjon.

Generaltollforvalter Herman Garmann overtok Sandviken i 1658. Det fikk betydning for bebyggelsesmønsterets utvikling at gården forble i den samme familiens eie i vel 200 år. I 1670 kan det dokumenteres at det igjen var tatt opp gårdsdrift i

Sandviken, som arvefestebbruk. Garmannfamilien solgte ikke tomter, og beholdt derved kontrollen over eiendommen som helhet. Samtidig var den interessert i maksimal utnyttning av arealet, til både bynæring, boligbebyggelse og jordbruk. Herman Garmann startet tidlig utparsellering av festetomter til sjøhus og gårdsbruk, og organiserte denne slik at gårdsdriften som var den mest arealekstensive av næringene, ble forstyrret så lite som mulig. De fleste næringsbyggene ble av naturlige grunner anlagt langs strandlinjen eller nær denne, og boligene ble samlet i temmelig tett bebygde «grender».

Den eldste urbane næringsbebyggelsen var som allerede nevnt knyttet til mølledriften. Ved Mulelven hadde den aner tilbake til middelalderen. Den andre av Sandvikens store gamle møllebedrifter, Storemøllen, ble antakelig startet opp i noenlunde stor stil seint på 1500-tallet, kanskje først etter 1600. Det var naturforholdene som gjorde at to av byens eldste møllebedrifter ble anlagt så vidt tidlig ute i det da landlege

Sandviken. Her lå simpelthen to av de mest bynære vassdragene med stor og regelmessig nok vannføring til formålet. Begge munnet ut ved selve byfjorden og alle møllene lå rimelig nær sjøen. På 1600-tallet var det også anlagt møller ved Alrekstadselven (Møllendalselven), i Eidsvåg, i Gravdal, og senere en rekke andre steder i distriktene rundt Bergen. Møllene ved Møllendal kunne bare nås gjennom Store Lungegårdsvann og den til tider strie Nygårdsstrømmen. Småmøllen som lenge var den største av Sandvikens to møllebedrifter, fikk sitt paradoksale navn fordi den lå på eiendommen til Lille Sandviken, som bortsett fra et lite innhukk mot nord nederst ved sjøen, hadde sitt område sør for Mulelven. Storemøllen lå på eiendommen til Store Sandviken gård, som lå nord for Mulelven.

Bortsett fra mølledriften ble det i 1600-tallets første halvdel neppe drevet annen næring i Sandviken enn jordbruk. Senere kom det til pakkhus og reperbaner, hvorav den første ble anlagt i 1673, og et par skipsverft. Sjøhusene skulle bli den overlegent mest tallrike kategorien av næringsbygg, og ble nyttet til en rekke forskjellige formål, som lagerbygg for fisk, sild, tran og andre eksportprodukter, korn, salt, kolonial- og andre importvarer, som basebygg for ekspedisjons- og handelskompanier, til vinterlagring for seil, takkelasje og skipsutstyr m.m. Men også møllene, reperbanene og verftene trengte sjøhus. De eldste sjøhusene var knyttet nettopp til mølledriften, og også ved et par av reperbanene ble det tidlig reist egne sjøhus.

Fortsettes neste nummer.....

HUNDEN

Jeg gikk i egne tanker langs den mørke, nettopp tilsnødde landeveien. Alt var på en karakteristisk måte stille. — Den nyfalne snøen virket som en demper på alle typisk mekaniske lyder; slik som: skrik fra usmørte bremsler, som dur fra et not-tørkeri eller også dur fra fjøset til en av bøndene i bygden som sikkert drev på med melking av kyrne sine. — På samme måte var det som om snøen samtidig virket som en forsterker på naturens egne lyder. Naturens eget kor, om en vil, akkompagnert av et svakt bølgebrus fra stranden nedenfor landeveien.

Hva var det som skrek? — var det en hegere, en oter, en mink eller kanskje en hvitkledd røyskatt med sin karakteriske svarte hauststump? — Ikke vet jeg; men sansene ble skjerpet i et forsøk på å finne en forklaring. — Jeg så ingenting da. Ikke hegere, ikke oter, ikke mink, ikke røyskatt og heller ikke rev om det var noen som lurte på om det var det jeg hadde hørt?

Jeg fulgte nysgjerrig noen spor som var ganske godt markerte i den nyfalne snøen. Jeg undret meg på: hvilket dyr? — Det var ikke vår hund; den hadde dradd hjem til byen for flere timer siden. Dessuten var avtrykkende alt for store til å være vår lille "Emma" — Kunne det være en rev? Jeg hadde hørt at det skulle gå en rev å luske omkring i bygden. Den skulle være tilsynelatende både skabbet og naturligvis stygg. — Var ikke sporene litt for store til å være "alle skogers luring" sine spor? Ville ikke denne reven være for sky eller lur til å "spasere" like foran, rundt eller etter meg? — Jeg bare undret meg på det for sporene var jo helt FERSKE!

Jeg var godt kledd i en bobleforet rød og sort kjelredress. Den var utstyrt med en varm hette som selvsagt var trukket godt rundt ørene. Jeg var god og varm selv om det blåste surt og snødde lett. — Jeg hadde stoppet opp på veien like ovenfor hytten for å ta et siste blikk utover den mørke fjorden. Kveldsmørket hadde for alvor senket seg. Lysene fra de få husene på andre siden av fjorden kunne såvidt skimtes i den grå-hvite "snøbrisen". — Det var da jeg til min store overraskelse, plutselig og fullstendig uventet fant en hund sittende tett inntil meg. Nede ved føttene satt den uten at jeg hadde merket noe som helst. Det var merkelig; det var rart; Det var underlig. Det var som i en eventyrtelling: slike underlige historier hvor dyr og mennesker i form av "overnaturlige vesener" dukker opp i en drømmeverden uten å gi et forvarsel eller en plausibel forklaring.

Var dette et "omen"? Nei! det tror jeg ikke. Kunne det være en tankevekker? Hva søker en vilt

fremmed hund hos et vilt fremmes menneske? Er den syk? Hva gjør en skitten, lurvete, tofarget kjøter av en Border Collie, som er meg fullstendig fremmed og dessuten full av skabb her ved mine føtter og tilsynelatende nærmest trygler om medfølelse? — Tanken min går dit hen "om den hadde vært ren, uten blod på bakbena (for det hadde den); uten litt skabb i pelsen (for det hadde den); Da hadde jeg latt den få overnatte hos meg! — og kanskje hadde du også latt den overnatte hos deg?! —

Jeg hadde gitt den mat, jeg hadde gitt den drikk. Jeg hadde gitt den stell og omsorg som den tydelig ga uttrykk for at den ønsket akkurat nå som den kalde vinternatten nærmet seg og den iskalde snøen bet i kinnene.

"KOM DEG HEM!!!" sa jeg med myndig stemme og lukket døren. Ute av syne ute av sinn, gjemt er glemt. Ha, Ha, Ha! Slik var det bare ikke! —

Det å jage denne hunden var ikke det jeg ønsket innerst inne. Aller helst ville jeg ta den inn. Aller helst ville jeg gi den varme og omsorg. — Akkurat nå var jeg jo alene. "Emma" (hunden vår) var jo reist til byen sammen med sin "mamma" — Men "Emma" ville komme tilbake til hytten vår, den tilhørte hytten vår. Tanken på at dette skabbete fremmede dyret skulle forurense vår hytte med sitt blod og kanskje føre til at "Emma" ble smittet, gjorde sitt til at døren forble lukket.

Vel inne i den varme lune hytten satte jeg meg ned i "godstolen" etter å ha kledd av meg de varme ytterklærne som gjorde at jeg ikke frøs eller følte noe ubehag ved å være ute i den iskaldekveldssnoen. — Jeg slo på NRK-TV — Det krafset på døren; Den var der ennå, den banket på, den ville inn. — Er det underlig? Ville ikke enhver hatt de samme ønsker om de var i samme situasjon som denne Hunden?

Jeg duppet i godstolen; Tvén surret i bakgrunnen; Reklame, INFO-, OPPLYSNING-, OMSORGS-KAMPANJE O.S.V. Bilder av et hardt belastet barn med tårer i øyekroken; Vil du bli fadder?!

Helge "Dussen" Askeland

Buekorpsenes dag

20. mai 2006

PROGRAM

Buekorpsenes dag

Lørdag 20. mai 2006

Kl. 17.15: Premieoverrekkelse
Kl. 17.30: Fellesparade
Kl. 17.40: Avslutning med Bergensssangen

Kl. 19.30: Dørene åpnes i Grand
Selskapslokaler

Kl. 20.00: Bordsete
kl. 00.30: Avslutning Grand.

Kl. 11.00: Innmarsj
Torvalmenningen/Festplassen
Kl. 11.15: Kort tale v/formann
Kl. 11.30: Innledende runde i
slagerkonkurranse
Kl. 12.30: Innledende runde i fanebærer-
konkurranse
Kl. 13.00: Utmarsj
Kl. 14.30: Fremmøte Koengen
Kl. 15.00: Avmarsj fra Koengen
Kl. 16.00: Innmarsj Festplassen
Kl. 16.30: Tale for dagen v/formann
Kl. 16.45: Finale slagerkonkurransen
Kl. 17.00: Finale fanebærerkonkurransen

Sjefens hjørne

Hei alle sammen.

Nå er våren endelig kommet for fullt i vår krok av Sandviken også, og vi er i full gang med eksersis og marsjering.

På grunn av at noen gutter dessverre har sluttet, er vi litt færre gutter i bataljonen i år enn i fjor, men vi har likevel satt sammen en fin liten eksersis.

Mange av soldatene og offiserene er nye, men med mye trening er eksersisen blitt veldig bra. Jag kan med god samvittighet være en stolt sjef når jeg står på Mulebanen og kommanderer. Nå videre utover våren er det mange arrangementer som f.eks. Haakonsvern, Buekorpsenes dag og idrettsdag. Her må alle stille med godt humør og strøken uniform, slik at vi kan vise at vi er det fineste og stolteste buekorpsset selv om vi er få.

Og ved sesongslutt skal vi som vanlig på landtur som i år går til Lærdal.

Til neste år er det 150-års jubileum og jeg håper alle vil være med å bidra på en eller annen måte.

Med Sandvikshilsen fra Sjefen.

FROSTER

Prosesspumper/Engineering

Sandviksveien 30 - N-5035Bergen
Tlf. 55 36 58 55 - Fax. 55 21 51 60

Mulen Mat as

Øvre Sandviksvei 52
Telefon 55 31 63 61 - Telefax: 55 31 31 38

Åpningstid:
Man.-Fre. 09.00-20.00
Lørdag 10.00-16.00
Søndag 11.00-17.00

Stedet for en hyggelig handel
Ps: Vi kjører også varer etter avtale

REMA 1000

HELLEVEIEN

v/Terje Sivertsen
Søre Øyjorden 75, 5035 Bergen - Sandviken
Tlf. 55 33 01 44. Fax. 55 33 01 45

Stor blomsterbutikk

...med godt utvalg til alle anledninger. Brudebuketter, sorgbinderi m.m.

åsane hagesenter

Tlf.: 55 39 56 00 - Fax. 55 18 28 05
E-mail: post@asane.hagesenter.no

JAN O. LARSEN A/S

JAN OLAV LARSEN

MALERMESTER

Hallskaret 105, 5095 Ulset

Tlf: 55 53 10 26

Fax: 55 53 10 27

Mobil: 920 80 830

Mobil: 928 54 585

Priv: 55 18 31 09

- fagkunnskap gir trygghet

Hårets gleder finner du på to steder

HERMANS SALONG

TOUPÉ • PARYKK • DAME- HERREFRISØR

55 31 72 28

VETRLIDSALMENNING 17
V/FLØYBANEN

55 18 21 78

ÅSANE SENTER

Taktekking

- Kobber og Blikkenslagere
- Taktekkere • Liftutleie

Carlsen på taket A/S

Carl Aug. Carlsen A/S - Skuteviksboder 12

Tlf. 55 31 74 81 - 55 31 12 29

Mob.tlf. 94 68 29 58

Privat tlf. 55 18 62 76

94 67 89 99

Telefax 55 31 74 81

ALTERNATIV BEHANDLING I SANDVIKEN

- * Akupunktur
- * Øye/Smertebehandling
- * Fotsoneterapi
- * Mat Intoleranse Test
- * Massasje

Ta turen innom for mer informasjon, eller ring

Tlf. 55 96 24 24 - mob. 97 69 97 90

CENTER FOR ALTERNATIV MEDISIN - AMALIE SKRAMS VEI 1 - 5035 BERGEN SANDVIKEN

Caga Dame
DIN DAME OG HERREFRISØR - SANDVIKEN
TLF. 55 32 10 45

HELIKOPTER SERVICE

*Herved ønsker jeg et
årsabonnement
på bladet Sandviksgutten*

Navn .....

Adresse .....

Poststed .....

Send ingen penger - vi sender giro: kr. 30,- pr. nr. + porto

Adr.: Grensegrenden 1, 5035 BERGEN

Romjulistreffet 2005

